

Bátyai Gitta százezer bogarat preparált negyven év alatt

A flamingó színe nem fakul

Bátyai Gitta múzeumi preparátor a gyűjtemény minden tagjának történetét ismeri

Fotó: Segesvári Csaba

Közélt a tanév, ismét megélnék a szegedi múzeum állattára. Nem azért, mintha az állatok kezdenének ismét mozgolódnival, hanem mert jönnek a diákok. Nagyon sok állat Bányai Gittának, a negyven éve itt dolgozó múzeumi preparátornak köszönhető, hogy mint tárgy örökéletűvé vált.

Jó százezer bogarat preparált ki négy évtized alatt Bányai Gitta, a szegedi Móra Ferenc Múzeum preparátora. A több száz madárról – egy részüket még Beretz Péter, a Fehér-tó atyja – gyűjtötte, illetve Marián Miklós, a természettudományi osztály volt vezetője – ekkor még nem is beszéltek. S például az emlősökről, hullókról sem.

–Ma elsősorban bogarak gyűjtése, preparálása folyik nálunk Gaskó Béla entomológus, a múzeum igazgatóhelyettese vezetésével. A dél-alföldi régió bogárvilága továbbra is tartogat meglepetéseket – mondja Bányai Gitta. Az etil-acetáttal éltetlenített bogár petricsészében kerül hozzá. Speciális preparálótűvel átszúrva rögzíti a rovar – tehát korántsem gombostűvel. – Csak a jobb fedőszárny felső har-

madának közepén szabad fölszúrni a bogarat – magyarázza. Két lábuk előre kell néznie, négynek hátra. Fontos: lábmozgatás közben a végtagok ne töredezzenek le; a sérült példány tudományos szempontból értékelhetetlen. Ez a csápokra is vonatkozik. A csápokat a preparátor óvatosan hátrahajítja; ha előre néznének, könnyen letörnének. Akad cincér, melynek csápjája hatszor hosszabb, mint a test.

Persze nem elég feltűzni a bogarat, mellékelni kell hozzá az adatokat: latin név, lelőhely, dátum, s a példányt begyűjtő, faj szerint meghatározó kutató neve. Az adat nélküli egyed épp annyira hasznosíthatatlan, mint az egyed nélküli adat. Az apró bogarat a preparátor nem fölszúrja, hanem fölragasztja, külön e célra gyártott cédlúrára.

És a madarak, emlősök preparálása? A lenyújtott bőr belső felületét letisztítják, arzénos oldattal bekenik, s az eltávolított igazi helyett kőből megformált testet helyeznek bele, a csontok szerepét drótok veszik át. Az időnkénti vegyszerezés semmilyen állat esetében sem nélkülözhető: időről időre méreggel kell őket kezelni múzeumbogár ellen. Különböző kárte-

ARZÉN A KÖRÖM ALATT

Amikor Kittenberger Kálmánt, az egykori Afrika-kutatót majdnem megölte egy oroszlan, sebeitől fölépülve levágta az oroszlan által félig leharapott egyik ujját, és spirítuszba rakva elküldte Pestre, a Nemzeti Múzeumba. Ott ugyanis azzal vádolták meg: „nem dolgozik elég szorgalmasan”, túl kevés állatot gyűjt, preparál a múzeum számára. A levágott ujj révén bizonyította, sokat dolgozik: körme alatt fölismerhető volt az arzénmérgezés jelei. Ezek csak a mérgező anyaggal sokat érintkező preparátor körmei alatt jelentek meg.

PREPARÁTUMOK A JÖVŐNEK

A preparátumok: a test kidolgozása, konzerválása révén nyert tárgyak. Voltaképpen iskolaszerek – mondja Bányai Gitta. A zoológiai, anatómiai ismeretek elsajátításának nélkülözhetetlen eszközei, lehetővé teszik az adott faj tanulmányozását. Minden múzeum elsősorban az adott régióban található élőlényekre összpontosít – így a Móra Ferenc Múzeum a Dél-Alföldre. Szegeden a preparátumkészítésnek nagy múltja van: egykor nemzetközileg elismert tanszergára volt itt Haering Edének – történetét Bányai Gitta meg is írta. Mintegy száz évvel ezelőtti Haering-preparátumokra is rábukkant a múzeum természettudományi gyűjteményében.

vők – melyek ugyanolyan veszélyesek a múzeumban, mint ruhásszekrényben a moly – a bemutatott példányt tüg lerágnak.

Meddig „él” egy tartósított állat? – Ha a múzeumbogartalanítást rendszeresen elvégezzük, időtlen időig – mondja a preparátor. A múzeum legrégebbi állata egy 1876-ból származó dunnaréce, és egy szintén akkoriból származó lunda. Hódmezővásárhelynél lőtték őket. Mindkettő tengeri madár, mindkettő ritkaságnak számít Magyarországon, s szerencse, hogy nem orvvadász kerítette őket kézre. Az egyik legértékesebb pedig egy tűzok – Magyarország legszebb, preparált tűzokpéldánya, mely az 1971-es vadászati világkiállításán is szerepelt. És egy Magyarországra került flamingó is említhető, rózsaszínje évtizedek óta nem fakul.

F. CS.

KEDVENC HELYEM

Forró Anita: Glattfelder tér

Mi a kedvenc helye? – kérdezzük Szeged és Csongrád megye lakóitól, közszereplőktől és nem közismert emberektől is. Városrészt, utcát, épületet, intézményt, kocsmát, parkot, akár járdaszívet is megjelölhetnek, de a választást meg kell indokolni. Reméljük, érdekeségeket – személyeket és helyeket – ajánlhatunk így olvasóink figyelmébe, és azt is, hogy amikor befejezzük, többet tudunk egymásról és a helyről, ahol élünk.

– Szegeden nagyon sok szép és hangulatos hely van, ilyen szempontból szerencsés, aki itt él. Az én kedvencem a Glattfelder tér, főleg a szökőkút – meséli Forró Anita, aki idén az Egyetem Arca címet nyerte el.

– A „kalapos hölgy” szobra a csobogó víz közepén szerintem csodálatos látvány. Tavasszal ott voltam azon az ünnepségen, amikor Gregor József és Gyurcsány Ferenc felavatta, akkor annyira megfogott az egész tér hangulata, hogy azóta ez a kedvenc helyem.

Esti sétánkon már szinte automatikusan arra vesszük az irányt. Csak ajánlani tudom mindenkinek. A gyerekek és az idősebbek egyaránt jól érzik ott magukat, akár egyedül, akár társaságban. Általában azért este sétálunk a szökőkúthoz, mert olyankor még meghittebb. Szegeden nagyon sok szép közterületi szobrot találunk, de nekem az összes közül ez tetszik a legjobban. Egyszerű és elegáns. Ötletes megoldásnak tartom,

hogy nem reflektorral, hanem visszafogott, romantikus fényvel világítják meg. A párommal a félhomályban leülünk a szökőkút szélére, beszélgetünk, órákig gyönyörködünk a látványban.

Emlékszem, egyszer egy kirándulásról tartottunk hazafelé a villamoson, és egyszerűen nem tudtunk ellenállni a kísértésnek: le kellett szállnunk. Akármilyen fáradtak voltunk, nem sajnáltuk az időt, hogy egy kicsit leüljünk a padokra. Rendkívül tiszta a szökőkút vize is, remélem, ezt még sokáig tisztelhetben tartják, és évek múlva is ugyanilyen hangulatos és kedves lesz ez a hely.

GY. N.

Elröpült a gólya a vadasparkból

Szatmaz környéki magasfeszültségű vezetéknel szenvedett áramütést nyolc gólya még augusztus elején. Mint akkor megtört, a Szegedi Vadasparkba szállították a sérült madarakat. Egy kivételével elpusztultak, ezt az egyet hétfőn szabadon engedték.

Veprik Róbert, a vadspark megbízott igazgatója elmondta, az áramütés alattomos sérüléseket tud

okozni, akár több héttel is bizonytalan lehet, hogy a madár átvészeli a balesetet vagy nem. Az augusztus elején megsérült és most szabadon engedett gólyának megégett a lába és sokkot kapott. Áramütéses sérülések miatt évente 25-30 gólya kerül a szegedi intézménybe. Többségüket sosem engedhetik szabadon, mert gyógyíthatatlan a sérülésük.

Ennyire kicsi!

MEGHOSSZABBÍTVÁ
SZEPTEMBER 29-IG!

**Raiffeisen Akciós Személyi Kölcsön
Havonta 1%-os kamattal!**

Továbbra is elképesztően alacsony, havonta 1%-os kamattal juthat Raiffeisen Akciós Személyi Kölcsönhöz, akár hitelbírálati díj nélkül.* Előzetes hitelbírálatot hívja a 06-40-48-48-as kékszámot, vagy látogasson el bankfiókunkba. Kérésére mobilbankárunk személyesen felkeresi Önt!

Példák az egyhavi törlesztőrészletekre az első hat hónapban:
Hat éves futamidőjű, svájci frank alapú, forintban folyósított kölcsön esetén.

kölcsön összege	havi törlesztőrészlet
440 000 Ft	9 908 Ft
750 000 Ft	16 888 Ft
1 000 000 Ft	22 518 Ft
2 000 000 Ft	42 993 Ft

A törlesztőrészlet pontos összegét a folyósítás napján állapítjuk meg

THM: 15,56% – 39,28%

Fiókjaink: Hódmezővásárhely, Andrássy út 5-7. • Makó, Széchenyi tér 9-11. • Szeged, Széchenyi tér 15. • Szeged, Kossuth Lajos sgt. 9. Szentes, Kossuth Lajos u. 13.

*Az ajánlat a 2006. június 12. és szeptember 29. között igényelhető, 2006. október 13-ig folyósított, svájci frank alapú, fedezet nélküli Személyi Kölcsön első kamatperiódusára vonatkozik. Az akció részletei megtalálhatóak a bank aktuális Kondíciós Listájában, érdeklődjön bankfiókjainkban, telefonon vagy az interneten.

VELÜNK KÖNNYEBB

06-40-48-48-48 | hitelek.raiffeisen.hu

A szentesi író színpadi szerzővé lett

Budapesten játsszák Cserna-Szabó drámáját

A novellista szentesi író, Cserna-Szabó András első drámáját nemrégiben mutatták be Számbékon. A Vendel tragédiája címet viselő mű siker lett, ősszel a fővárosban is játsszák.

A harmincegy éves szentesi emigráns idén nyáron először mutatkozott be új műfajban: drámát írt. A Zsámbéki Színház Bázis és a debreceni Csokonai színház közös produkciója négy estét kapott Számbékon – telt ház előtt aratva sikert. Az író a közönség reakcióit látva elégedett lehet, a darab a fővárosban kapott némi megalapozatlan kritikát egyetlen szerzőtől. A fordulat az írói pályán nem is volna nagy széllel bélelt, ha nem hangzott volna el vele kapcsolatban néhány nehezen minősíthető mondat – kis botrány is jót tesz a nagy hírverésnek. Cserna-Szabó András velejéig lehetetlen történetet talált ki az utasellátó büféjében, kedvenc gyengesége átütne a megformáláson, nagyszerűsége mégis felszínre kerül: ő osztja az ést az égből megszólaló írónak a főszereplővel. Az egy ember tragédiája címet viselő darab főhőse Vendel szobafestő-mázoló mester, akit felesége belefojt a fürdőkádba. Így kezdődik. Vendel halála után megkapja a szabad akaratot, ami számára túl súlyos, ebben megszakad a szíve. A földön hűségproblémákkal küzdő szobafestő odaát találkozik a gigantikus mellű Bucival, a Forma-1 rajongó karosszérialakatos Rajossal. Az élet és halál mély kérdéseiről társalog közben az öt megalkotó írót, mint majdnem Lucifer-

rel. A szerző azt mondja, van ebben a darabban minden, amire a közönség szíve vágya éhes: szerelem, gyilkosság, szex, ufók és katarzis. Összel a debreceni Csokonai Színház és a budapesti M Színház mint alternatív társulat tűzi műsorra a szentesi író drámáját.

B. G.

Cserna-Szabó András Vendel tragédiája címmel írt színművet

Fotó: Tésik Attila